

Zápis z obhajoby disertační práce

Studentka: Jana Kocková
Datum narození: 4. 9. 1979
ID studia: 146769
Studijní program: Filologie
Studijní obor: Slovanské filologie
Název práce: „Neurčité tvary slovesné jako sekundární predikáty v ruštině, češtině a němčině. Typologický pohled“
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: doc. Dr. phil. Markus Giger
Oponenti: prof. Andrey Izotov
prof. Dr. Tilman Berger
Datum obhajoby: 22. 8. 2016
Místo obhajoby: FF UK, nám. J. Palacha 2, Praha 1, místnost č. 308A
Termín: řádný
Předseda komise: doc. PhDr. Mira Nábělková, CSc.

Přítomni: doc. M. Nábělková (předsedkyně komise), prof. J. Panevová (členka komise), doc. T. Hoskovec (člen komise), dr. K. Skwarska (členka komise), prof. A. I. Izotov (oponent), prof. T. Berger (oponent), doc. M. Giger (školitel)

Omluveni: doc. PhDr. K. Chlupáčová, CSc.

11:05 Předsedkyně komise doc. Mira Nábělková zahájila obhajobu, představila se a představila přítomné členy komise i přítomné oponenty. Přítomným pak představila studentku.

11:10 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením studentčina studia a její disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření.

11:13 Studentka seznámila přítomné s tezemi své disertační práce představující kontrastivně typologickou analýzu neurčitých tvarů slovesných jako sekundárních predikátů v příbuzných slovanských jazycích v ruštině a češtině a v němčině jako germánském jazyku, kde u češtiny a němčiny docházelo v dlouhodobě úzkém kontaktu také ke vzájemnému ovlivňování. Práce přináší výsledky analýzy vzájemných ekvivalentů založené na korpusových datech paralelního korpusu InterCorp ČNK, odrážejících situaci současného jazyka v nespontánních psaných textech, a jejich typologickou interpretaci ve smyslu tzv. Pražské typologické školy.

11:25 Oponent prof. Tilman Berger seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že bez výhrad doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Z problematiky

zpracování a představení jednotlivých konfrontovaných jevů položil studentce otázku, proč mají předložené shrnující tabulky v jednotlivých kapitolách odlišnou podobu.

11:35 Oponent prof. Andrey Izotov seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že s potěšením doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. V souvislosti s konfrontací neurčitých slovesných tvarů, pro které se v jednotlivých jazycích užívá rozdílná terminologie, položil studentce dotaz, zda by na rozdíl od terminologie uplatněné v disertační práci nebylo vhodnější pracovat s českou terminologií užívanou např. v Mluvnici češtiny.

11:50 Studentka reagovala na podněty a připomínky v posudcích oponentů a na zmíněné otázky odpověděla následujícím způsobem:

- Tabulky vycházejí z charakteristiky jednotlivých neurčitých tvarů slovesných a liší se tak, jak se liší struktura těchto tvarů ve sledovaných jazycích. U příčestí a participií byly údaje v tabulce vzhledem k většímu počtu tvarů omezeny pouze na nejfrekventovanější ekvivalenty.
- Českou terminologii v dané sféře pokládá pro srovnávací studii s ruštinou za nevyhovující, proto se v práci rozhodla vycházet z ruské terminologie, kterou považuje za méně problematickou a zavádějící.

12:00 Oba oponenti vyjádřili spokojenost s celkovou reakcí studentky na připomínky v posudcích a s odpověďmi na položené otázky.

12:05 Předsedkyně komise zahájila diskusi.

V diskusi vystoupili: oba oponenti, předsedkyně komise, doc. Hoskovec, prof. Panevová, dr. Skwarska a doc. Giger.

Diskuse začala debatou o existenci nepřesnosti překladů jako východiska kontrastivní analýzy. Oponenti uvedli, že to může výsledky analýzy do určité míry zkreslovat. Doc. Giger poznamenal, že pokud špatný překlad z hlediska zkoumaných jevů vnáší nějaké nepřesnosti, je třeba ho z analýzy vyřadit. Studentka konstatovala, že překladové doklady často vycházejí ze širšího kontextu, určité posuny vzhledem k problematice ekvivalentů neurčitých tvarů slovesných většinou nebyly významné. Doc. Hoskovec položil otázku ohledně vymezení kritérií, která kandidátka uplatňovala při posuzování materiálu – podle čeho rozhodovala, zda se jedná o slovesný derivát. Studentka jmenovala kromě lexikálního kritéria (významová shoda se základovým slovesem) i paradigmaticnost tvoření, vyjádření některých slovesných kategorií a zachování slovesné valence. Zároveň ovšem zdůraznila, že se jedná o heterogenní skupinu tvarů, a uvedla přístup, který pro

německá participia navrhuje B. Lenzová nebo K.-E. Sommerfeld. Jejich pojetí nevede ostré hranice mezi verbálními a adjektivními tvary, ale rozlišuje celou škálu tvarů mezi oběma krajními tvary. Studentka se domnívá, že by podobný přístup byl adekvátní pro všechny neurčité tvary slovesné. Prof. Panevová se zeptala na konkurenci objektového infinitivu a vedlejší věty v češtině. Studentka odpověděla, že se analýzy zaměřovaly na ekvivalenty ruských a německých infinitivů v češtině. Podle ní má čeština sice omezenější možnosti využití objektového infinitivu, ale na základě provedených analýz nelze vyvozovat závěry o konkurenci tvarů v rámci češtiny. Dr. Skwarska poznamenala, že práce je založena na psaném jazyce, a položila dotaz, jak by se změnilы výsledky, kdyby byl zahrnut jazyk mluvený. Studentka uvedla, že analýzy byly provedeny na základě jazyka nejen psaného, ale i nespontánního, který podléhá korektuře různých autorit. Konstatovala, že by bylo určitě zajímavé už i srovnání s analýzami spontánního psaného jazyka. Doc. Giger podotkl, že by u mluveného jazyka bylo navíc obtížné některé tvary odlišit. Doc. Nábělková se zeptala, zda vysoká frekvence užívání přechodníků ve výchozím jazyce vede k vyššímu užívání přechodníků v překladech z tohoto jazyka (např. ruština x čeština). Studentka uvedla, že v češtině k vyššímu užívání přechodníků pod vlivem zdrojového jazyka nedochází. Zmínila, že to dokládají nejen analýzy provedené v předložené disertační práci, ale např. i starší Dvořáková studie, ve které se uvádí, že k vyššímu užívání přechodníku nedocházelo ani u překladů z ruštiny a francouzštiny. Podle studentky je užívání přechodníků v češtině silněji ovlivněno autorským, popř. překladatelským stylem a druhem textu. Dokládá to též korpus češtiny Jerome, který ukazuje, že nejsou výraznější rozdíly ve frekvenci neurčitých tvarů slovesných v překladových a původně českých textech. Doc. Nábělková se rovněž zeptala, zda ve zkoumaných jazycích docházelo k preferenci nebo potlačování užívání neurčitých slovesných tvarů z hlediska jazykové kultury. Studentka odpověděla, že v češtině došlo k nárůstu užívání přechodníků u participiálních tvarů na -vší v době národního obrození, ale tyto snahy neměly dlouhodobě silnější vliv na jazykovou praxi. Naopak bylo někdy kritizováno nadužívání verbálních substantiv v češtině (totéž v němčině).

12:45 Předsedkyně komise ukončila diskusi i obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předsedkyně komise seznámila studentku a přítomné s výsledkem obhajoby, komise hlasovala aklamací:

počet členů komise 5, přítomno členů komise 4, kladných hlasů 4, záporných hlasů 0.

Obhajoba disertační práce byla klasifikována hodnocením „prospěla“.

Zapisovatel: Mgr. Kateřina Romaševská, Ph.D.

Jméno a podpis předsedy komise:
doc. PhDr. Mira Nábělková, CSc.

Jméno a podpis dalšího člena komise:
PhDr. Karolína Skwarska, Ph.D.